

Zaterdag 21 september 1918 – ochtendeditie

Geel.

Onder voorzitterschap van doctorandus E. J. F. van Dissel is gisterenmiddag te Utrecht de 26^e algemene vergadering van de vereniging in het belang van de lijdende Nederlanders verpleegd te Geel (België) gehouden.

De voorzitter deelde mede, dat de geneesheer-directeur van de kolonie, dr. F. Meeus, door de tijdsomstandigheden verhinderd was de vergadering te bezoeken, hij had geen pas kunnen krijgen om de grens te passeren. Spreker bracht een woord van dank en hulde aan de heer Meeus voor de beste zorgen, welke de aan hem toevertrouwde patiënten ondervonden.

Daarna deed ds. F. C. M. van Beerders verslag van de reizen naar Geel en van de viering van het zilveren feest der vereniging, waaraan het volgende is ontleend: in februari bereikte spreker het bericht uit Brussel, dat ds. van Dissel en hem vergunning was gegeven, Geel te bezoeken. Waarschijnlijk hadden zij die toestemming te danken aan de Duitse keizerin, tot wie spreker zich einde van het vorig jaar schriftelijk had gewend. Het ging de patiënten te Geel naar lichaam en geest zeer goed; de benodigde levensmiddelen waren er ruimschoots aanwezig, doch alles was peperduur. Bij zijn tweede reis (in september) kon spreker geen achteruitgang vaststellen in de levensmiddelenvoorraad, en de directie had hem medegedeeld, dat men nog ruimschoots kon krijgen, doch natuurlijk tegen flinke betaling.

Tot lid van het bestuur werd bij acclamatie gekozen mejuffrouw M. A. Reesse.

Havre, 20 september. De ministerraad heeft heden beraadslaagd over de vraagstukken nopens de krijgsgevangenen in Duitsland, de geïnterneerden in Nederland, het herstel van België na de oorlog, de gezondheidstoestand in het leger en de regeling van het gebruik der talen in de militaire rechtspleging.

Uit het land van Luik.

Men meldt ons:

De laatste tijd werden de omstreken van Luik, vooral de streken, waar graan, aardappelen en veldvruchten verbouwd werden, onveilig gemaakt door bandieten, die zich niet ontzagen, de te velde staande granen over een grote uitgestrektheid af te snijden, de aardappelen en wat er meer van hun gading was te stelen. Om aan al die stroperijen een einde te maken, heeft de Belgische overheid, daartoe gemachtigd door de Duitse autoriteiten, een nachtdienst in het leven geroepen, waartoe alle valide mannen van 18 tot 60 jaar zijn opgevorderd en waaraan zich niemand mag onttrekken. Bij verhindering moet een plaatsvervanger aangewezen worden.

Uit alle rangen en standen komen ze 's avonds in een aangewezen verzamellokaal bijeen. Vooral bij slecht weer op de meest zonderlinge wijze uitgedost, gaan ze bij groepjes van twee de ronde doen. Ze zijn dan voorzien van een fluitje en een elektrische zaklantaarn en gewapend met een stok of een geïmproviseerd verdedigingsmiddel (want wapens mogen ze niet dragen) en in de zak hebben ze een vrijgeleide van de Duitse overheid, waarop de Duitse patrouilles, nadat het wachtwoord gegeven is, hen moeten laten doorgaan. Na 2 uur wacht verschijnen ze weer in het verzamellokaal, waar de ketel met soep op het vuur staat en waaruit ieder, zowel de dokter en de notaris als de mijnwerker een kom opgeschept krijgt. Daarna zetten de patrouilles hun nachtelijke wandeling weer voort.

Deze nachtveiligheidsdienst, waar arm en rijk aan meewerken, heeft reeds voor een groot deel een einde gemaakt aan het stelen van andermans eigendom.

Zaterdag 21 september 1918 – avondeditie

Berlijn, 21 september. Officieel: legergroep Rupprecht: Ten oosten van Merkem hebben wij een plaatselijke aanval van Belgische troepen afgeslagen.

Drukke verkenningssactie tussen Leie en Scarpe.

Havre, 20 september. Aan het Belgische front hebben de Duitsers vergeefse pogingen gedaan om de posten te hernemen, die ze in de nacht van 11 dezer van Kippe tot Diksmuide verloren hebben. In de afgelopen nacht hebben ze de Belgische strijdmacht, die op het veroverde terrein geïnstalleerd was, aangevallen. Hun pogingen mislukten geheel. Alleen in het centrum is de vijand er na verwoede aanvallen in geslaagd in sommige posten binnen te dringen. De Belgen deden echter terstond tegenaanvallen en na een uur van zware gevechten hadden de Belgische troepen alle posten weer bezet, waarbij ze een 30 gevangenen maakten en twee machinegeweren veroverden. De rest van het Duitse garnizoen was gedood.

Duitsland en België.

Berlijn, 21 september. In verband met het bericht van Havas, volgens hetwelk de Belgische regering langs indirecte weg mededelingen ontvangen heeft, waarin omtrent Duitslands plannen ten opzichte van België verklaringen gedaan worden, verneemt Wolff, dat de

Belgische regering van de Duitse geen formeel voorstel ontvangen heeft.

Het antwoord van België op de nota van Burian.

Parijs, 20 september. Het antwoord van België is, hoewel het zich meer in bijzonderheden begeeft, niet minder categorisch dan dat der andere bondgenoten. Het stelt de kwade trouw en de onoprechtheid van Duitsland in het licht en verklaart vierkant, dat de kenbaar gemaakte voorwaarden voor geen enkele ernstige gedachtewisseling tot grondslag kunnen dienen. In het antwoord wordt ook gezegd, dat België zich slechts over algemene vredesvoorwaarden en reorganisatie van de betrekkingen tussen de staten zou uitspreken in volle overeenstemming met de mogelijkheden, die de onafhankelijkheid van België waarborgen, die er een eer in gesteld hebben hun verplichtingen in België na te komen en wiens legers met de Belgische legers voor de zaak van het recht strijden.

Londen, 20 september. De verrichtingen van de luchtdienst in de afgelopen week zijn:

1. Onze vliegtuigen hebben in vijf dagen meer bommen in Duitsland neergeworpen dan er in enig voorgaand tweewekelijks tijdperk door hen zijn gestrooid;
2. In 12 uur hebben de Britse vliegers meer foto's van de Duitse stellingen achter de Hindenburglinie gemaakt dan in de voorgaande recorddagen;
3. In een luchtgevecht boven de Duitse kuststellingen in België hebben de Britse vliegers 18 vijandelijke toestellen vernield of stuurloos tot dalen gebracht. Twee Britse vliegtuigen worden vermist.

Uit de Vlaamse Beweging.

De houding van de Belgische regering.

Van onze medewerker:

Het moet de Belgische regering een grote voldoening zijn geweest, dat, nu ze weer scherp haar standpunt omljnde inzake de Vlaamse actie, onmiddellijk daarop de in juli laatstleden te Havre vergaderde parlamentsleden haar houding sanctioneerden door een ondubbelzinnige verklaring. In hun bijeenkomsten hebben de parlamentsleden de taalkwestie niet uitvoerig behandeld. Men had een commissie van zeven leden aangesteld, die niet een eigenlijke studiec ommissie was, zoals verkeerdelijk gemeld werd, doch haar arbeid moest beperken tot het opmaken van een motie omtrent de taalkwestie. Zoals deze motie tot ons kwam, na bespreking en goedkeuring in de algemene vergadering, lijkt ze al niet minder scherp geformuleerd dan de verklaring van de regering zelf:

"De algemene vergadering van de Belgisch parlamentsleden, rekening houdende met de algemene wil der Belgen om, ten eerste, de nationale eendracht ongeschonden te behouden en, ten tweede, al de taalkwesties op te lossen in een geest van eendracht en volstreckte rechtvaardigheid en in de volle onafhankelijkheid van de soevereine natie en zonder tussenkomst of invloed van vreemden; veroordeelt de daden van de slechte burgers, die hun misdadige hulp verlenen aan de kuiperijen, die de overweldiger vruchteloos aanwendt om ons te verdelen; stuurt de uitdrukking van haar levendige sympathie en haar bewondering aan de vaderlandlievende landgenoten, die, ten overstaan van de vijand, zonder iets van hun desiderata prijs te geven inzake de taalkwestie, openbaar de maatregelen verworpen hebben, door de Duitsers genomen om België administratief te verdelen: sluit zich aan bij de moedige verklaringen, afgelegd door al de parlamentsleden, die in het land verblijven."

Ook de koning heeft zich, zij het dan ook met de bescheidenheid, die bij zijn constitutionele positie past, in dezelfde zin uitgelaten. In zijn antwoord op het huldetelegram van de Belgische parlementsleden verklaart hij:

"Ik prijs mij gelukkig, dat de leden van kamer en senaat, te Havre bijeen, aan de regering hun medewerking zijn komen brengen, en dat zij, bezield door de geest van eendracht, waarvan onze landgenoten in het bezette gebied zulk een bewonderenswaardig voorbeeld geven, arbeiden aan de voorbereiding van de oplossingen, die het herstel van het vaderland zullen verzekeren."

Een goed verstaander heeft slechts één woord nodig: alleen "voorbereiding" gedurende de oorlog, maar toch "herstel" na de oorlog.

En de actie, die nu van de regering zal uitgaan? Ze komt neer op hetgeen de minister-president officieel verklaarde. De regering zal een studiec commissie benoemen, waarvan een gedeelte reeds nu voorbereidend werk zal te verrichten hebben, doch die eerst na de oorlog voltallig zal zijn. Het werk van deze studiec commissie zal tot voorlichting dienen van het parlement, dat de oplossing moet brengen.

Een radicaal ingrijpen nog gedurende de oorlog acht dus de Belgische regering niet nodig, zolang haar bevolking in de macht der Duitsers is en zijzelf buiten het land moet verblijven. Op één punt echter wil zij feitelijk en zonder verwijl ingrijpen: ze gaf te kennen er zorg voor te willen dragen, dat de Vlamingen in het leger niet langer zouden te klagen hebben over het achterstellen van hun taal door de vele officieren van het oude regime, wiens vastgegroeide afkeer voor de Vlaamse volkstaal versterkt is door de haat tegen het activisme en wiens willekeur stuit op de wil van de duizenden intellectuelen, die

het leger vervoegden. Dit meent de regering te mogen doen, omdat het binnen de bevoegdheid ligt, welke ze van het parlement meekreeg: namelijk het treffen van de nodige maatregelen tot het verdedigen van het Belgisch grondgebied. Wanneer ze dit voornemen met bekwame spoed en gewenste ijver uitvoert, kan ze veel stijgende verbittering, waarvan de activisten profijt trekken, te haren gunste wegnemen.

Kortom, de regering is zichzelf gelijk gebleven. Verscheidene ministers afzonderlijk laten hun goedgezindheid blijken voor de "rechtmatige eisen" van de Vlamingen; ze erkennen dat geen Vlaming door een officiële achterstelling van zijn taal mag gekwetst worden in zijn waardigheidsgevoel noch benadeeld in zijn belangen: ze spreken van een noodzakelijke gelijkheid in rechte en in feite voor Vlaming en Waal; en de hele regering gaat reeds tot daden over.

Niet echter tot de daden, waartoe men ze wilde dwingen van de zijde der activisten in het bezette gebied, die niet merken hoe de eis van bestuurlijke scheiding in het licht van de oorlogsverwickelingen een andere betekenis krijgt dan vroeger. Ook niet tot daden, die de actieve niet activisten onverwijld van haar verlangden. In België gebeurt alles bij langzame evolutie. De regering zet de zeilen naar de Vlaamse wind; ze kan er niet toe besluiten om met maar één ruk geheel van koers te veranderen, vooral niet terwijl het getijde stormachtig is.

Aan de activisten moet de huidige houding der regering hard vallen: ze horen dat de Belgische regering noch vervaard, noch vergevingsgezind lijkt, en vernemen dit juist op het ogenblik, waarop Duitsland minder dan ooit bij machte blijkt om het Belgisch gebied onder zijn "bescherming" te houden en allerminst geneigd schijnt om een Vlaamse staat te stichten, wiens onafhankelijkheid het zou moeten verdedigen.

Voor de actieve niet activisten betekent deze houding, voorlopig althans, eerder een ontgoocheling.

Voor de passieve flaminganten?... Hun zorg is voor later.

En voor het volk in al zijn geledingen?

Het volk zelf, behalve dan het gedeelte dat de activisten volgt, is ofwel onverschillig ofwel gekant tegen een radicale oplossing van de taalkwestie, zolang de Duitsers de taalkwestie uitbuiten ten profijte van hun politiek. En het kan een handige zet blijken vanwege de Belgische regering dat zij aan het volk, althans aan zijn vertegenwoordigers, de beslissing overlaat. Zodra de Belgen weer over het vrije woord beschikken, zal de steun van het volk, of liever van de volksvertegenwoordiging, zich luid en nadrukkelijk laten horen.

Wil echter de regering, die zelf niet rechtstreeks ingrijpt, werkelijk kans hebben te slagen met haar zet, dan komt het erop aan, dat het werk der nog te benoemen studiecommissie, ook nog gedurende de oorlog, ernstig opgevat wordt en degelijk is, en dat de regering zelf, al gauw na het sluiten van de vrede, uit eigen initiatief voor het parlement komt met een goed overwogen plan, waarop de pacificatie kan geschieden. De regering kan nu niet meer herhalen wat ze deed met de "commissie der Vlaamse grieven" in 1857. De mensen en de toestanden zijn geheel anders. Als dit rapport er zal zijn – en het zal vroeg geëist worden – dan zal toch de regering haar eigen taak te vervullen hebben. Deze taak is ruim en de verwachtingen zijn strakker gespannen, de gemoederen zijn heviger beroerd dan 60 jaar geleden. Er moet een oplossing komen, die werkelijk een oplossing is. De regering moet zich klaarmaken. En de goedgezinden onder de Vlamingen kunnen er intussen geen werk genoeg van maken om hun volk objectief, rustig en voorzichtig in te

lichten. Men verlangt regeringsdaden. Best. Maar laten zij zorg dragen dat hun volk, ook de verfransten, ook de onverschillige kleine lieden, die daden aanvaarden, en inwilligen; want slechts die regeringsdaden, welke werkelijk gedragen worden door de wil van het volk, hebben opvoedende kracht.

In het Vlaamsche Nieuws van 15 september schrijft Raf. Verhulst over Lier, dat zwaar geleden heeft van het Duitse en Engelse geschut: Te Lier is nu het puin opgeruimd. Verse baksteen heeft de gaten willen helen, doch de littekens zijn nu lelijker dan de manhaftige kwetsuren van het aanbiddelijk stadje. Op de Grote Markt verrijzen reeds wanstaltige nieuwe huizen, die u toeschreeuwen: "Ge ziet dat we geld genoeg hebben om alle goede smaak en alle zin voor schoonheid te kunnen missen!"